

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Malcolm Macdonald repül

A világlapok kellő tipografizálással és kommentárokkal közölték, hogy Malcolm Macdonald angol gyarmatügyi miniszter néhány órát Palesztinában töltött. Váratlan volt ez az út, minden előkészítés nélkül történt. Vagyis legyünk egészen szabatosak: a külvilág nem tudott róla, de az angol kormány bizonyára előkészítette ezt az utat.

Vajon mit akart Macdonald Palesztinában? Régebben letört zendülések után mentek államfértiak a „rendbehozott” vidékre. De ezuttal nem lehetett mondani, hogy triumfáláshoz érkezett, mert a bombák robbantak előtte és utána is, tekintet nélkül arra, hogy a brit birodalom gyarmatügyeinek legfőbb intézője repült oda és repült ismét el onnan. Mint egy földreszállott „angyal” jött, aki felhívást adott ki, amelyben azt kérte, hogy szeressék egymást a zsidók és arabok. Csak úgy „felülről”, mint aki azt mondja, hogy ne „boszszantsák” őt ezekkel a vitákkal és egyebekkel. Van neki elég dolga amúgy is, igazán „shoking” egy ilyen kis ügygel őket — a londoni nagytehertényű kormányt — állandóan molesztálni. Két és fél éve tart ez a „molesztáció” és ugylátszik Malcolm Macdonald nem birta tovább, mint néhány órát. Azután tovább repült. Elég nagy az angol birodalom, van még helye. De mit szólunk mi zsidók? Mit szóljanak a palesztinai zsidók, akiket folyton bombáznak és nem hagyják nyugodtan élni. Miért adta ki felhívását „mindkét” néphez a miniszter ur? Miért nem csak az arabok ellen? Tudunkkal a zsidók nem provokálnak és nem akarnak harcot. Csak az arabok. De itt is „diplomatikuss” volt a brit miniszter. Előre megjósoljuk: nem imponál az araboknak, mégha az égből is szállott le Macdonald ur. Tovább folytatják majd terrorcselekedeteiket. Mert ők nem szeretik, ha a miniszter repülőgépről, az égből leszáll, hanem amikor egy bomba révén oda felszáll. Erős kéz kellene, nem pedig írott malaszt. Ezért kár volt odarepülni. Ezt megtehetette volna a gyarmatügyi miniszter Londonban is. Erős kéz kellene — a többi mind írott malaszt...

A pápa harca

Azzal vádolják naponta a pápát, hogy egy nézetben van a zsidókkal. Ez így semmiesetre sem igaz, mindössze a katolikus egyház örök ellentétben áll a megkerült fejtevéssel. Nem is lehet nemzetközi és nem téríthet többé sárga és fekete embereket, ha a fejtevére alapjára áll. Kétezer éve, mióta a kereszténység létezik, mindig az volt létének alapvető fundamentuma, hogy nem tett különbséget ember és ember között és aki megtért — az idevált elvvel tudott csak ilyen világhatalomra szert tenni. Ötszáz millió keresztény vallja legfőbb öröknek a pápát, aki ellen totális háborút kezdett a horogkereszt. A svasztika jegyében

írják a német hivatalos helyek, hogy „a kereszténység a rabszolgák és hülyék valása.” Így gyalázza meg az istenhitet a barbarizmus, amely még azt is mondja, hogy „nincs keresztény civilizáció és a tizparancsolat az emberiség legalacsonyabb ösztöneinek összefoglalása. Új és örökéletű Nürnberg, míg Róma rommá válik.” Így írnak a németek és ilyen szellemben nevelik az ifjúságot. Ennél barbárabb felfogást évezredek óta nem vallottak sehol és soha. Ha a mohamedánok álltak szemben a kereszténységgel, akkor is Allah fanatizmusa hajtotta és izzte őket. De most a primitív őserdők lázongának, modern mezbe öltözve és drillbe szoritottan.

A pápa keményen állja a harcot. Elvégre egy rendkívüli erővel megszervezett hatalmas tömeg és szervezet áll mögötte. Egy öt világrészre kiterjedő birodalom, a lelkek birodalma. És földi szövetségesei is vannak. Így például az olasz nép, amely buzgó katolikus és eddig Mussolini is híve volt a laterani szerződés óta. Csak most, a hitleri befolyásra, kezdődik ott is fajörület, ami annál érthetlenebb, mert a faszizmus eddig boldogult eme örület nélkül is, de Hitler szuggesztív ereje felül-

mulja még Mussolini akaratát is. És mert a franciák most jóban vannak az egyházzal, egyes hírek szerint a pápa azzal a gondlattal foglalkozik, hogy ismét Avignonba megy, ahol 1309-től—1376-ig rezideáltak már pápák. Most újra felmerült a terv. Ha középkor kell, legyen ebben is az. Akkor is léteztek gettók, a Venaisin grófság négy hitközsége, Cavillon, Carpentras, Lille és Surgues-ban már léteztek virágzó gettó-hitközségek az akkori avignoni pápák alatt. A gettók már most is megvannak, ha nem is Franciaországban és a pápa körzetében, a világ különböző más részeiben. Középkori barbarizmust sem kell a történelemlétkönyvekből olvasni, csak Bécsre meg Berlinre kell gondoljunk és sötétebb helyen vagyunk, mint a középkorban. Most még jönnek a vallásháborúk, a pápa elhagyja Rómát és Avignonba vonul. Még csak ez kellett a középkorhoz. A zsidóüldözés igazán virul és a kereszteshadjáratot is folytatják, — ezuttal a mohamedán és keresztény arabok. A világ örökké egyhelyben topog, csak a zsidó mártírok születnek és meghalnak évezredek óta; de az emberi barbarizmus — az örökké él. S ez lesz ennek a mai dekadens civilizációnak sirja is...

Proklamációt adott ki és rádiószózatot intézett az ország lakosságához Palesztina főkormányzója

Jeruzsálem. Malcolm Macdonald gyarmatügyi miniszter távozása után, Sir Harold MacMichael főkormányzó proklamációt intézett a palesztinai lakossághoz és ugyanazt elmondotta élőszóval a rádió leadóállomáson is. Ebben a beszédben nyugalomra inti a lakosságot. Hangsúlyozta, hogy a biztonság az egyetlen út, amely az ország békéjének és boldogulásának biztosítója, míg a romboló erők katasztrófába sodorják az ország lakosságát. Figyelmezteti a lakosságot, hogy szüntessék meg a rendezavarást, mert azok nem vezetnek célra és a hatóságok a legerélyesebben fognak megtorolni minden kilengést.

A „Paris Soir” jelentése szerint Anglia

lemondott az eddigi palesztinai felosztási tervről. Woodhead angol főbiztos augusztus 3-iki elutazása előtt kijelentette, hogy az adminisztratív kantonizálást fogadja el alapelveként. Ez a terv Itamar Ben Avii zsidó írótól ered. Tekintetbe veszi a két ottlakó nép sajátosságát és ennek alapján képzeli el az együttműködést arabok és zsidók között. A Palesztina-bizottság alapos tanulmány tárgyává tette az író tervét. Nem lennének tisztára zsidó vagy arab kantonok, de az ujonnan bevándorló zsidók részére külön kantonokat létesítenének, amelyekben tekintélyes zsidó többség lehetne.

Öt zsidóellenes törvényt készítenek elő Olaszországban

Róma. Az olasz főváros zsidósága körében különböző hírek vannak forgalomban, amelyek azokról a törvényekről szólnak, amelyeket az olasz kormány előkészít a zsidók „megrendszabályozására”. Állítólag ezek az intézkedések a következők lennének: 1. A zsidók kizárása a faszista pártból és a párt intézményeiből. 2. Zsidók kizárása az egyetemekről úgyis, mint tanárok, úgyis mint diákok. 3. Az olaszok és zsidók közötti házasság megtiltása. 4. Zsidó orvosoknak megtiltják, hogy nem-zsidókat gyógyítsanak. 5. Minden zsidó állami és városi tisztviselő elbocsátása.

Az olasz zsidók nem ringatják magukat illuziókba a jövőjüket illetőleg. Számos zsidó vállalkozó rendkívül tartózkodik az investícióktól. Zsidó orvosok, ügyvédek, professzorok kivándorlásra gondolnak, mert tudják, hogy ők lesznek az új kurzus első áldozatai. A milánói „Izrael” című lap, amely az egyetlen zsidó ujság Olaszországban, felhívásban kéri az olasz zsidókat, hogy maradjanak hűek az olasz kultúrához, mellyel évszázadok óta össze vannak kapcsolva.

Öt méter magas zsidó emlékmű a verduni csataterén

(Párisi tudósítónktól.) A verduni csataterén, ahol 600.000 hősi halottat temettek el a világháborúban, most leplezték le azt az emlékművet, amelyet francia zsidóság a zsidó hősök emlékére emelt. Az ünnepség rendkívül nagy érdeklődést keltett és megjelent azon a francia köztársaság elnökének megbízásából Campinchi miniszter is, aki rendkívül érdekes beszédet tartott. Ott volt a világháborúban résztvevő zsidó tiszteknek többszáz főnyi küldöttsége, élén Weiler Adolf tábornokkal. Két évvel ezelőtt leplezték le a verduni csataterén a halottak emlékművét, amelyet hatalmas kereszttel díszít. Crinisty verduni érsek nemrég arról értesítette a francia zsidóság reprezentánsait, hogy semmi akadályja nincsen annak, hogy egy külön zsidó emlékművet is felállítsanak. Csakhamar el is készült az emlékmű, egy ötméter magas márványtábla, amelyen hatalmas betűkkel vésték ki a tizparancsolatot és franciául a következőket:

— Aux français alliés et volontaires étrangers israéliotes morts pour la France. Ami fordításban így hangzik: Azoknak a francia, szövetséges és önkéntes seregekben szolgált zsidóknak emlékére, akik meghaltak Franciaországért.

6500 HŐSI ZSIDÓ HALOTT.

Campinchi tengerészeti miniszter mondotta el először hatalmas beszédét, amelyben többek között a következőket mondotta:

— A katolikusok kápolnája mellett most a zsidók emelték fel itt az ő vallásuk szimbólumát a halottak mezején. Az ő véres áldozatuk a hazát oltárán épen olyan szent előttünk, mint a többieké és épen olyan büszkék vagyunk rájuk, mint a többi elesett fiainkra. Franciaország és Algír százkilencvenezer főnyi zsidóságából harminckétezen vonultak háborúba. Hetezeröttszázan estek el. Tizenhetezer külföldi származású zsidó állt be a francia hadseregbe, hogy ezzel meghálálja a vendégszeretetet, amelyet ez az ország nyújtott nekik. Az idegenlégítő harcában több, mint kétezer zsidó esett el.

A TÖRTÉNELEM TÜRELMESE.

— A nagy francia forradalom proklamálta, hogy az embereket nem a vérük szerint kell megítélni, hanem az intellektuális és erkölcsi értéke szerint. A forradalomnak ezt a gondolatát a francia köztársaság beillesztette alkotmányába és ahhoz hűségesen ragaszkodik. Bergson, a nagy bölcsész tanította: „Franciaország nem egy zárt társadalom”. Ennek az országnak vendégszeretőnek kell lenni, különben nem méltó francia névre.

— Nem hiszünk abban, hogy vannak elátkozott, megvetendő és kiirtandó népek, de mi hiszünk abban, hogy az egész emberiségnek szabadnak, méltóságúteljesnek és közbeesültnek kell lenni. Ezekért az ideálokért haltak meg a csatateréken Franciaország, Anglia

és az Egyesült Államok zsidó katonái. Ne esünk ezért kétségbe. Ez az ideál örökké élni fog. A történelem türelmes. Egy napon az egész világ vezéreszméjévé lesz ez a magaslatos gondolat.

A FRANCIA HADSEREGBEN A VILÁGHÁBORÚ ALATT 8 ZSIDÓ TABORNOK ÉS 38 ZSIDÓ EZREDES HARCOLT HŐSIESEN.

Az emlékbizottság elnöke, Weiler Adolf gyalogsági tábornok hatalmas beszédben ismertette a francia zsidóság részvételét a világháborúban. 190.000 zsidóvallású franciából 6500 volt a hősi halott. Alig volt család, mely ne gyászolt volna.

Ezután megemlékezett a zsidó tábornokokról, akik a francia hadseregben szolgáltak: Heyman, Dennery, Geismar, Lucien Levy, Camille Levy, Mayer, Alexandre, Grunbach és az epinal-i vár védője Francfort.

Ezek közül Mayer tábornok Nyugat-Afrikában esett el. Frankfort tábornok légítámadás áldozata lett, Alexandre tábornok a verduni tüzérőség parancsnoka volt. Camille Levy tábornok jobbkezét vesztette el és tizennyolc kitüntetést kapott. Ezekon kívül huszonhat tüzérezredes szolgált a francia hadseregben (közöttük Alfréd Dreyfuss, az egykori „hazaáruló”), nyolc utászezredes, három lovassági hadtestparancsnok és egy zsidó csendőrezredes.

— Mayer Edmond ezredesnek mind a három fia elesett. Mayer Emil ezredesnek négy fia esett el, Heyman tábornoknak egyetlen fia esett el a világháborúban.

A LEGHIRESEBB HŐSI HALOTT.

A francia zsidóság leghíresebb hősi halottja Bloch Ábrahám rabbi volt. Előbb az algiri, majd a lyoni hitközség rabbija, végül a világháború kitörésekor a tizennegyedik francia hadtest tábori rabbija volt. 1914 augusztus 29-én Taintrux város melletti csatában 55 éves korában halt hősi halált drámai körülmények között. Egy keresztény sebesült haldokolva papját kérte és mivel az is megsebesült épen, Bloch Ábrahám kivette a keresztet a kezéből és ő vitte oda a haldoklónak. Ebben a pillanatban egy német gránát csapott le és vele is végzett. Bloch Ábrahám halála mélyen megrázta a francia közvéleményt. Rostand, a „Sasfiók” szerzője gyönyörű balladát írt róla. Barres híres francia író indítványára emlékművet emeltek Taintrux városában.

EGY ZSIDÓ HADNAGY SZOBRA.

Nemzeti hősnak tekintik a 19 éves Bloch Dávidot, aki Elzászban, mint a 152-ik gyalogezred hadnagya Merxheim városánál a németek kezébe esett. Mint kémet agyonlőtték. Szobrot emeltek sirjánál a hálás franciák.

Legendás hőse lett a francia tengerészetnek Bokanovszky Móric sorhajóhadnagy, aki

a „Provence” nagy csatahajót megmentette a pusztulástól. Igen magas kitüntetést kapott. Háború után képviselő, majd miniszter lett a háború alatt a Briand-kormányban légiügyi miniszter.

Meghaltak még az említett Bloch rabbin kívül Boris George rabbi, aki Luneville-ban volt főrabbi, aki mint gyalogos káplár halt meg a harctéren, a verduni főrabbi, Ruff Julius pedig légítámadás áldozata lett. Schwartz Izsák brüsszeli rabbi, 1918-ban halt hősi halált.

Az ünnepség végén felhangzott a Marseillaise, a kivonult diszszázad sortűzet adott. A verduni, annakidején rommálott zsinagógában ért véget a nagy ünnepség, amely az egész francia közvéleményben mély benyomást keltett.

Római mozaik

A Tevere parton huzódó tágas fasorban, éppen az Isola Tiberina 2000 esztendősi hidjával szemben, épült néhány évtizede a római zsidóság egyik büszkesége, a zsinagóga. Valamikor a római ghetto központja volt ez a hely, de az olasz királyság 1870-ben, Rómában végre leromboltatta az ősi, szűkös falakat és ma csak néhány keskeny, népes, jellegzetesen olasz, zsidólakta utca emlékeztet és él tovább...

A templomhoz közeledünk, hogy külső szépségét megcsodálva belépünk. Valóban, a külsőhöz méltó, értékes, választékos berendezés fogad minket. A kerek csarnokban az az érzésünk, mintha a templom egyetlen hatalmas kupola lenne. A tekintetet szinte magukhoz emelik a felfaragásos, tágas karzatok és felettük, a sárgás-kékes színben napfényt vetítő magas üvegablakok. A tágas, kényelmes padsorokat látva, önkéntelenül is megkérdezzük, hányan is férhetnek el itt a 12.000 főnyi római zsidóságból? Talán vannak más templomok is? „Nincs rá szükség, — felelik — a római zsidóság hűséges ugyan felekezetéhez, áldozatkész, de tartózkodó. A templomba csak egy kisebb rétege jár.”

Kifelé haladva a frigyszekrény mögött orgonát látunk és ismét csak hazai fejjel gondolkodva, megkérdezzük egy helybelit: van-e Rómában külön orthodox templom? „Ez az orthodox templom, uram” — válaszol nyomatékkal. Hát akkor — mutatunk rá — az orgona...? — Ez csak formai kérdés, de a lényeg a hit és az itt orthodox!”

— Házasság. Kain Juci és Sternhell Sámuel (Viseul de Sus) f. hó 14-én tartják egybekelési ünnepélyüket, amelyen zivemen látják rokonaikat és jóbarátaikat.

Buziás gyógyfürdő (Román Nauheim)

Természetes, páratlan szénsavas, radioactív, sós, vasas forrásvizekkel. Biztos gyógyhatás és vérkeringés zavaroknál, szervi elhízásos érelmeszesedés, veséjaj, vérszegénység, izomcsúsz hólyaghurut és kimerüléssel idegesség ellen.

SZIV

Női betegség

a változások zavarok, fertőző betegségek, mérgezések nyomán fellépett idegbajok (Tabes) eseteiben a legjobb eredménnyel.

Ivókurák, szakszerű orvosi kezelés. Kötő konyha. Elsőrangú szállodák. Diétás penziók mérsékelt árakkal. Modern naplényes szabad úszóda. A C.F.R. vonalain utazási kedvezmény. Állandó katonazene.

Pausálárak az „Európa” utazási irodák útján.

Fürdőidény május 15-től október 1-ig.

Prospektust, felvilágosítást szívesen küld: Muschong Buziási Gyógyfürdő R.-T.

Fürdőigazgatóság, Buziás, Banat.

Rotschildék 600.000 dollárja

Beszéljünk nyíltan. Ami ma Németországban folyik a zsidók ellen, az nem egészen „zsidóüldözés”, mert ezt a kifejezést hagyjuk azokra, mondjuk a spanyol inkvizíciós idők megjelölésére, amelyről azt tanultuk, hogy bárkit kiengedtek Katholikus Ferdinand országából, anno 1492-ben. Pláne, ha áttért, akkor maradhatott is. Ez volt zsidóüldözés. Meg ami a középkorban volt. Ne sértsük meg ezzel ezt a tisztességben megőszült szót és fogalmat: hogy „zsidóüldözés”, mert ez, ami most folyik ott, azt más szóval kell jelöljük. Mondjuk egyszerűen: rablás. Formális, állami segédlettel elkövetett, naponta előforduló rablás folyik ott. Hetvenöt millió ember kirabol egy félmilliót. Csődöt mondott az ezer éven át felépített jogrend, mert ma kiméletlen rablás folyik a zsidók ellen. Törvényesnek ki-nevezett módon éppen úgy, mint a közepkori utonálló lovagok tették. A bécsi üzleteket formálisan kirabolták. Elvittek mindent az utolsó szegig. Minden zsidó vagyont összeírtnak és minden áron elakarják venni. Hitlerék beszélnek szudéta német „elnyomásról”, akiknek szócsove, a „Stürmer” többek között a következőket írja:

— Rotschild Louis báró fogságban van. Osztrák és német területen levő vagyonát már lefoglalták. — Most azt kéri európai nyelven egy rotációs gépen nyomott újságban Streicher nevű fő... hogy van a bárónak külföldön 600.000 dollár vagyona, amit most Jenő báró nevére akar állítólag iratni. Ezt is meg kell kaparintani annak a magát európai hatalomnak nevező „kormánynak” s ezért azt ajánlja, hogy foglaljanak le külön 600.000 dollárt az osztrák zsidóknak belföldön levő vagyonából. Értjük ezt? Rotschildnak esetleg angol földön levő dollárjaiért el kell venni ezernyi zsidótól osztrák földön levő vagyonát. Ennél infámsabb terv még kevés nemzetközi kalandor agyában fogalmazhatott meg. Talán soha nem volt erre még példa. De a „Stürmer”-nél nin-

esen lehetetlen. A szent rablás nevében. A chikagói gangster alvilág hozzájuk képest: előkelő urakból és korrekt férfiakkól áll.

Táncolnak a tel-avivi San Remo kávéházban

San Remo. Nem tudjuk, hogy mások, hogy vannak ezzel, de mi, amikor ezt a szót kiejtjük, valami egészen csodálatos nyaralóhelyet képzelünk magunk elé, ahol virágnak a citrom és illatozik a sok nemes virág. Földi paradicsom ez, ahova csak gazdag emberek járnak, vagy a világ szépségeiben gyönyörködő turisták. Nekünk zsidóknak ezenkívül még jól cseng ez a hely a fülünkben, mert itt volt 1922-ben az a konferencia, amelyen Anglia mandátumot kapott 52 államtól azzal a céllal, hogy ott elősegítse egy zsidó állam létesítését. Ez volt a híres „sanremo” konferencia, amely valósággal ujabbkori jogforrásunk lett és kétezer évesnél régibb jogainkat megerősítette Palesztinára vonatkozólag.

Most jön a harmadik jelentőség: San Remo-kávéház. Ilyen is van Tel-Avivban, a tengerparthoz közel. Gyönyörű mondain hely, ahová szórakozni jár a tel-avivi fiatalság. Itt történt valami néhány nappal ezelőtt. Egy vadonatúj autó állott meg előtte. Egy arab szállt ki belőle. Magánosan állott ott az autó és bizonyos idő múltán felrobant az autó, mert egy időre beállított bomba robbant benne. És husz ember megsebesült. Az egész környék rajzott, jöttek erősen szirénázva a rendőrségi autók, de nem sokat tudtak megállapítani. Egy arab alku nélkül vette egy nappal azelőtt az autót és így akarta a zsidókat pusztítani.

Togal

Togal-tabletta biztos hatása mindennemű hűléses betegségeknél, gripa, rheuma, közsvény, ütő-idegzás, ideg- és főlájásnál. Togal még idült esetekben is hatásos. 42, 14 és 3 tablettás csomagolásban.

JEGYZE MEG E

PENGE

vedjegyet

OKAVA

Favorit

Romániai vezérképviselőt:

„HIRMO” București, Bvdul Domniței 3. Telefon 505 32

Palesztinai gyártmány!

A San-Remo-kávéház előtt történt ez. És amint a palesztinai lapok írják, alig félóra múlva a szórakozó helyen újra megindult az élet, táncolni kezdett a zsidó ifjúság. Temperamentum dolga, hogy miképpen itéljük meg ezt a körülményt. Irhatnánk úgy, hogy cinizmus ez, kissé antiszemitaizien azt, hogy „zsidó élnivágyás”, mert robbant a bomba, elvitték a sebesülteket és a zsidó fiatalság nem hagyta magát befolyásolni és tovább élvezte az életet, vigadott, táncolt és nevetett.

Ez a szempont azért sem helytálló egészen, mert hiszen ezek a táncoló, nevető fiatalok nem tudhatják, hogy mikor jön értük a bomba. Vagy a gyilkos araboknak más terror eszköze. Elvégre valószínűleg valamennyi San-Remóban táncoló ifju, volt már közvetlen életveszélyben, közvetlen pedig abban a pillanatban is, amikor táncolgattak ott a parketten.

De van másik szempont is. És ez a valószínűbb. Egy olyan fiatalságot, amely semmibeveszi a bombát és ezzel negligálja a halált is, ez „halálmegvető” akkor is, amikor somerként ott kell állni a vártán, amikor autót kell vezetni arabok sortúze között, amikor segédrendőrként kell bombavetőkkal dolgozni a terrorista banditák előtt. Ez a fiatalság joggal táncol, mert ez nem élvhajászat nála, hanem örök optimizmusának kifejezője. Ez azt jelenti, hogy ha kell, táncolva is megy a halálba, de a zsidóság palesztinai pozíciója megingathatatlan. Biztos talajon táncol. Egy orosz,

S. Schachnowitz:

Amikor a kitért nem ad válólevelet

A burgenlandi Kismartonban folyt le 1813-ban a Chaszam Szajfér esküvője, Rabbí Akivo Égerleányával. A lakodalmi ünnepségek után após és vő még ott maradtak pár napra, számos rabbinikus vendég társaságában. A különben oly csendes városka a régebbi századok „négy ország zsinatainak” gyűléshelyeire emlékeztetett, ahol a felmerült nagy zsidó kérdéseket megoldották. Minden a városban és messze vidéken felgyűlemlt anyagot, közölte sok „gyújtóanyagot” dolgoztak itt fel, maradéktalanul. Évtizedes hitközségi és családi viszályok kerültek itt — törvény, jog és méltányosság alapján megoldásra. Hosszadalmas perek nyerték végleges rendezésüket ezen „legmagasabb fórum” előtt.

Egyesek privát bajaikkal, lelkük terhével jöttek és meghallgatást, segítséget, megkönnyebbülést találtak.

„Segítsen, Rebbe!” — zokogott egy erősen el-fájlózott fiatal asszony és könyörgő tekintetét apósra vőre vándoroltatta, anélkül, hogy tudná, ki a nagyobb és illetékes. Ezt egyébként más sem tudta.

— Mi vezet ide, szegény zsidónő? — kérde R. Akivo nyájasan.

A fiatalasszony hosszas, bánatos előadásából egy egyéni tragédia körvonala bontakoztak ki. Jó házból való volt, vallásos szülők vallásos leánya — beszélte — férjhez ment egy ügyes fiatal tisztviselőhöz, aki ugyan vallásilag nem felelt meg teljesen a családnak, de remélték, hogy az új családi kapcsolat és általa, felesége révén javára fog változni; azonban borzasztóan csalódtak, egyre vallástalanabb lett, míg azután egy napon azzal lepte meg, hogy az adókezelésénél elnyerendő állás kedvéért...

Itt az asszony tenyerével teljesen elfedte arcát és zokogott. Hogy is lett volna képes a rettenetes szót kihozni ebben a tiszta légkörben ezek előtt a férfiak előtt, akik mint az ég angyalai ereszkedtek le ebben a városba, hogy a megszorultakon segítsenek...

— Szóval, „smad” lett a vége? — kérde R. Akivo.

— Igen — zokogott az asszony, anélkül, hogy azt a szót kiejtette volna. — A rabbik most azt mondják, hogy el kell válnom tőle, ő azonban, jímach s'maj legyen, nem akar get-et adni.

— Bizonyára sok pénzt zsarol — egészíti ki R. Akivo.

— Igen! Annyit, hogy sohasem leszünk képesek azt előteremteni és magához láncolva tarti engem és szegény kisgyermekemet a legnagyobb nyomorúságban.

R. Akivo ránézett a vejére, aki erre csendesen megjegyezte, hogy ez a kérdés már foglalkoztatta őt. R. Akivo ezután nem sokat gondolkozott, egyszerűen megkérte a környezetében levőket, hogy állítsák elébe azt az embert, akit Boris Malchov néven ismertek az állami hivatalban. Olyan valaki vállalta magára a küldetést, aki tisztában volt Malchovnak gyengéjével. Igen hiu volt ugyan, amiért is ez a küldönc azt mondotta neki: „Na, most mutasd meg, mit tudsz, hiszen te ilyen öreg bácsiktól nem fogsz megijedni és majd megadod nekik a kellő feleletet”. Ez hatott és nemsokára főlényesen, betykén, tisztviselői egyenruhájában megjelent a két mester és a többi rabbik előtt.

A Chaszam Szajfér elfordult a renegáttól, nem bírt szemébe nézni az elpártoltatnak, akit egykor Mordecháj Saphirnak hittak. Rabbí Akivo azonban Németországban megtanulta az ilyesfajta emberekkel való bánásmódot is. Szeliden és barátságosan beszélt vele.

— Vajjon miért nem akar válólevelet adni az asszonynak? Mi semmiesetre sem fogjuk önnek a dolgot megnehezíteni — mondta szinte kérésleg és rábeszélően.

— Elvből nem adom! És az egész dolgot babonának tartom és ha már az egész zsidóságnak válólevelet adtam, akkor az asszony is bennefoglatatik. Mit akartok még tőlem?

— A zsidóságnak adott válólevél — mondá R. Akivo higgadtan — más lapra tartozik. A zsidóság-

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu 8
Telefon: 2440

Organul Organizației Mizrahi din Ardeal.
Inscris în registrul publicațiilor periodice prin or-
donanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalu
Bihor, Secția III-a.

Naptár 5698

Péntek: Av 15, augusztus 12.

Szombat: Av 16, augusztus 13. 3. : פ'ק

שבת נחמו

Heti szidra: ואתחנן

Heti haftora: נחמו נחמו

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.23

gyertyagyújtás 7.35

Istentisztelet kezdete 7.52

Szombat befejezése 8.47

Vigasztaljátok népem...

A vigasztalodás szombatján felhangzik a próféta szavata: Vigasztaljátok, vigasztaljátok népem — mondja az Örökkévaló. Beszéljétek Jerusalam szívére és hirdessétek neki, hogy bevégeződött szomorú hivatása, vétké ki van engesztelve, mert kétszeresen megbűnhődött Isten keze által, bűnei miatt.

Kell-e sok szó, hogy ecseteljük ezeket a lapidáris tömör mondatok szomorú időszerűségét, megvalósulását napjainkban? Tisbeav estéjén a földön ülve keseregjünk: „Otthonából száműzetett Juda, a nyomor és sulyos rabszolgaság miatt a népek között akarna lakni, de sajnos, „laj moco monajách”, nem talál nyugodalmat, mert üldözői elérik a határok között.” Kétezer éve igyekszik Juda elhelyezkedni a világon. Sem a félbarbár keleten, sem a „művelt” nyugaton nem talál nyugóhelyet. És amikor azt hiszi, hogy bizhat a tegmüveltebb népek népszövetségi ünneplés ígéretében és az új otthonban végleg felütheti sátrát; kiderül, hogy összes üldözői utólerik és bántalmazzák a saját határai között. A diaszporában csakugy, mint az őshazában.

Cion gyászol az évek óta tartó terror áldozatai miatt, amely nem akar végeszakadni. Ehez járul még a bizonytalanság a jövő miatt. Palesztina kapui zárva vannak most, amikor százezrek akarnak odamenekülni.

A vigasz csirít az a körülmény rejti magában, hogy helyzetünk kétségbeejtően szomorú. A Talmudban van egy párbeszéd, mely Rabbi Eleázár és Rabbi Akiba között folyt le. A Szentély lerombolása után a pusztává lett Cion-hegyét szemlélték. Rabbi Eleázár sirpa fakadt a szomorú látványon, mert hiszen megalósult a próféta látománya, mely szerint Cion-t szántóföldekké turják és Cion hegyén rókák tanyáznak. Rabbi Akiba pedig mosolygott. Mert megerősödött bizalma és abban bizott, hogy amint megalósultak a szomorú jóslatok, épen úgy fognak megalósulni a vigasztaló ígéretek és próféciák, az ország megalósítása és a Szentély felépítése tekintében.

Ha erre gondolunk a mai szomorú események láttán, nincsen okunk a mosolygásra. Ami Rabbi Eleázárt könnyekig megha-

totta, az ma is aktuális. A régi Cion hegyén Dávid lerombolt várán, ahol gyönyörű zsoltárait énekelte, ravasz rókák járnak. Nem csupán külellenségek, amelyek orgyilkos módra törnek pusztulásunkra, hanem a belsők is, a „rókafiókák”, amelyek az Ur szöllőit pusztítják.

Erec Jisraelnek minden talpalatnyi földjéhez zsidó mártíroér tapad. Rabbi Akiba optimizmusát kell valljuk és biznunk kell abban, hogy végül mégis megnyugvást fog biztosítani az a föld, amelyért annyi könny és vér folyt, amelyért annyit szenvedtek őseink és annyit szenvednek testőreink is napjainkban. A zsidó tragédia mindenfelé okulásul szolgál. És ahogy a wormszi zsinagóga kitette orgonáit, Rási híres városa ezzel visszatért az ősi liturgiához, ugy kétségtelen az is, hogy a palesztinai zsidóság ma még eltávolodott része is visszatér az ősi zsidó életfelfogáshoz.

Vigasztalodj népem... talán Ebian is hoz majd egy kis hűs és biztató szellőt. Talán a most eltávozott királyi bizottság fog kedvező döntést hozni, talán most fog a zsidó jobb jövő alapköve lerakódni. Kell jöjjön az idő, amikor „az Örökkévaló Cion romjait megvigasztalja és pusztaságát édenre változtatja, sivatagát az Ur kertjévé, amikor mindenfelé öröm és vigáság lesz, hálaáldozat és örömmujongás.”

Dr. Feldmann Sámuel főrabbi.

— **Zsidó főiskolát terveznek Varsóban.** (Varsó.) Már régebben tervezik zsidó és kormánykörökben, hogy egy zsidó főiskolát fognak létesíteni Varsóban. Már megalakult egy bizottság is, amely a kormánytanácshoz bevitte a felsőbb iskolának alapszabálytervezetét jóváhagyás végett. Ezen az egyetemen mezőgazdasági előadásokat fognak tartani, elméleti és gyakorlati részt, higiena, ekonomia, etnográfia és angol, héber, arab és francia nyelveket. A tanítás ingyenes lesz. Doktorovits Henrik varsói mecénás kijelentette, hogy a főiskola céljaira egy házat bocsájt rendelkezésre, amelyet megfelelő módon át is alakíthatnak a főváros centrumában.

— **Bolivia vezetőköréi és a bevándorlás.** (Páris) Bolivia belügyminisztere, akit most neveztek ki, kijelentette, hogy az ország kapui minden testileg és szellemileg egészséges ember számára nyitva vannak, a zsidókat is beleértve. Bolivia ad is vizumot, csak cca 200.000 leit kel felmutatni. Lehetőségek nyílnak kulturmérnökök, geológusok, fémvegyészek és rokonszakmák számára. Iparosoknak is vannak kilátásaik. Magaslatti levegője van az országnak, mert nagyrésze 5000 méteren magasabban fekszik. La Paz, a főváros is 3600 méternyi magasan fekszik. Jó tüdő és szív kell hozzá, azért csak fiataloknak ajánlatos.

— **Chilében szervezkednek a zsidók.** (Santiago.) 1934-ben megalakult a „németnyelvű zsidók chilei szövetsége”, de ez nem bizonyult életképesnek. 300 zsidó család él itt 1400 lélekkel, akiknek most nincsen kulturális központjuk. Épen ezért a chilei vezető személyiségek tisztára kulturális célkitűzéssel megalapították az új egyesületüket, amely a chevra feladatait is elvégzi.

SCHWARTZ MENYHÉRTNÉ

ort. zsidó leánynevelő intézete-internátusa

felvesz növendékeket 1938—39-es tanévre. Evtizedes tapasztalat. Ideális központi fekvés. Minden iskolához közel. Tökéletes tanárnői felügyelet. Zene. Idegen nyelvek. Továbbképző tanfolyam Prospektus. — Referenciákkal az oradeai ort. zsidó leánygimnázium igazgatósága szolgál. Az intézet székhelye: ORADEA, Str. Ep. Ciorogariu 8.

Telefon 12-11

Mindent **1** helyen:

Illatszerek

Kölnivizek

Fogpaszták

Szájvizek

Kötszerek

Vegyszerek

Háztartási-cikkek

Gyógyszerkülönlegességek

olcsón a legjobbat

FARKAS ISTVÁN

„Apollo”
Drogueria

Oradea, B-dul Regele Ferdinand
Telefon 14-65.

— Eljegyzés. Berkovits Mancsi (Almasul) és Simon Ernő (Săsar) jegyesek. (M. k. é. h.)

Tüchtiger „עובד” welche gute קבלות besitzt mit kleine Familie Rumänischer Staatsbürger, sucht per sofort Stelle bei Gemeinden, auch als משגיח oder שמש. Gebe auch Abtrittsgeld. Adresse: Szober sakter, Tămășeu Jud. Bihor.

PALYAZATI HIRDETMÉNY.

Az oradeai Chevra Kadisa Izr. Szentegylet a Zsidó Kórház szülészeti-nőgyógyászati osztályán megüresedett főorvosi állásra ezennel pályázatot hirdet.

Pályázhatnak megfelelő elsőrangú sebészeti képesítéssel bíró és a szülészeti-nőgyógyászatban abszolút jártas román állampolgárságu orvosok.

Pályázatok benyújtásának végső határideje: 1938 szeptember 20.

Pályázati feltételek megtudhatók a kórház igazgatóságánál (Spitalul Evreesc, Oradea, Calea Victoriei 36.) ahová a pályázatok is küldendők.

A Chevra Kadisa nevében:

Leitner Lázár,
elnök.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme
(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Sir. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Sosec hátamögött. Postavámmal szemben
„szórangú erdélyi kongha!”

— A zsidótörvény folytán elbocsátott zsidó tisztviselők pótlása nehézségekbe ütközik a magyar kormánynak. (Budapest.) A magyar kormánynak nagy nehézségeket okoz az a feladat, hogy utánpótlást teremtsen a zsidó törvény folytán elbocsátott zsidó kereskedelmi tisztviselők és intellektuelek helyébe. A miniszterelnökségen sajtótervezet volt dr Antal István államtitkár elnökletével, melynek keretében dr Kulcsár István beszámolt az intellektuális munkanélküliek helyzetéről és a kormány azon intézkedéséről, amelyeket a zsidók elbocsátása folytán megüresedett állások betöltésére fogantatosított. A kormány propagandát akar megindítani a diplomás fiatalok körében, mely sajnálatos módon inkább a közhivatalok íróasztalai felé törekszik, a gyakorlati élet feladatai helyett. A kormány átképző tanfolyamokat akar létesíteni az ifjúságnak a gyakorlati gazdasági életben való irányítása céljából. Így akar gondoskodni az utánpótlásról a zsidó törvény által megüresedett állásokra. Ezekre a tanfolyamokra eddig 8824 egyén jelentkezett, holott a zsidó törvény által huszezer zsidó alkalmazott lett elbocsátva. A jelentkezők közül 1184 hivatali pályára való kiképzést kért és kérvényüket ezért félre tették. A tanfolyamok résztvevői havonta száz pengő támogatást kapnak.

— Rasi 900. születésnapját fogják ünnepelni. (Páris.) A francia zsidóság körében mozgalom indult meg, hogy az 1940-ben megünnepeljék Rasinak, a halhatatlan Talmud és Tóra-kommentátornak 900-ik születési évfordulóját. Még nem alakult ki az ünneplés mikéntje, de az kétségtelen, hogy abban az időben nemcsak a francia, hanem az egész világ zsidósága fogja ünnepelni és emlékének áldozni a leghíresebb zsidó tudósok egyikének, Rasinak emlékét.

— Egy hollandiai zsidó tudós halála. (Hága.) A napokban elhunyt 64 éves korában Louis Heyermans Amsterdamban. Az elhunyt ismert szocial-hygenikus volt. Fivére az ismert költőnek és írónak Herman Heyermansnak és Maria de Roode-Heyermans festőművésznőnek. Orvosa volt a hollandiai zsidókorháznak, majd 1919-ben ki-nevezték az amsterdami városi egészségügyi intézmények élére. Ez év január 1-én, mivel elérte a korhatárt, nyugdíjaztatta magát és elismerték, hogy nagyszerűen ujjászervezte a nagy város egészségügyét.

Dr Niemirower grandrabbi látogatása Tihulán

Tizenöt éve annak, hogy az ardeali Zsidó Árvagondozó nyaraltatja az árva és vérszegény zsidó gyermekeket a borgói havasokban. Julius 31-én nagy megtiszteltetésben részesült az akció, amely munkájának elismerését jelenti és buzdítást a jövőre. Dr I. Niemirower bucuressi grand-rabbi látogatta meg a telepet. Dornavatrai nyaralását szakította meg, hogy a strajer-pavillon zászlószentelésén és felavatásán résztvegyen. Számos környékbeli városból jöttek el, hogy résztvegyenek a díszes ünnepségen.

Dr Neumann Vilmos titkár utazott autón a grand-rabbi elébe. Jelen voltak a fogadtatáson dr Leitner Fülöp egyetemi magánsegéd Clujról, az Árvagondozó nyaraltatási bizottságának elnöke, Lienthal Sándor cluji hitk. alelnök, Lax Salvator, az Országos Központi Iroda főtitkára, Freu Lajos iskolaigazgató, Kaufheil Ernő tanár, a nyaralótelep igazgatója. Gyönyörűen feldiszipelt kapu előtt álltak sorfalat a gyermekek és a beérkező főrabbit nagy óvációval fogadták.

Prof. Kaufheil héber nyelven üdvözölte a grand-rabbit, aki héber nyelven válaszolt. Utána kezdődött a tábori istentisztelet, melyhez szép keretet nyújtottak a környező hegyek.

Dr Niemirower grandrabbi a strajer lányokhoz szép beszédet intézett, melyben a haza, a zászló és a dinasztia fontosságát méltatta. Imát mondott Öfelsége II. Károly királyért, Mihály nagyvajdáért és a felséges családjáért. Kaufheil tanár zsoltárt recitált, majd a strajer lányok parancsnoka jelentést tett Traian Dumbrava strj. parancsnoknak, aki ez évben lett ily minőségben beosztva a telepre. A királyhimnusz hangjai mellett húzták fel a felavatott zászlót. Dr Leitner Fülöp ezután felkérte Dumbrava parancsnokot, hogy az eddigi szellemben folytassa eredményes munkáját. A hivatalos műsor után Prof. Kaufheil hosszabb román beszédben üdvözölte Niemirower grand-rabbit, elmondotta a telep történetét és ismertette belső strukturáját.

Dr Niemirower grand-rabbi mélyen szántó beszédben fejtette ki az árvagyermek nevelésének fontosságát. Elragadtatással nyilatkozott a rendről, tisztaságról, a hazafias és tradicionális szellemről. Utána uzsonnával vendégelték meg a résztvevőket.

140 gyermek, nyaraló gyermek örömtől vidám arccal éltette a vendégeket. Lebarnított fess fiúk, lányok, akik már meghiztak a kitünő levegőn és élelmezésen. Legközelebb 220 fiu jön 25 ardeali városból. A grand-rabbi a legnagyobb elismeréssel és megelégedéssel távozott. Szép nap volt a nyaralótelep történetében.

Itt közöljük, hogy az Árvagondozó felkéri azon hitközségeket, amelyek az Árvák szombatját nem számolták el, hogy a felmerült nagy költségekre való tekintettel azt mielőbb megtenni sziveskedjenek.

— Hirdetmény. Ezennel közhírré tesszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügyeletünk alatt áll és így kasrusz szempontból teljesen megbízható. A clujii aut. Orth. Izr. Hitközség rabbinátusa és kasrusz-bizottsága

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat

uj helyiségünkben
Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegeket, bel- és külföldi fonalakat. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— Kétszáz milliárd lejre becsülik a német zsidók vagyonát. (Páris.) A bécsi vagyongellenőrző központ, amelyben az összes zsidó vagyonok nyilván vannak tartva, kétszáz alkalmazottal dolgozik állandóan azon, hogy ezeket a vagyonokat ellenőrizze és ha lehet, kisajátítsa. Ezideig sikerült már a zsidó vagyonoknak több, mint harmadrészét árja kezekbe juttatni. Néhány ezer zsidó vállalatról, üzletről és gyárról van szó. A „Jewish Chronicle” egyik cikkében közli, hogy Göring véglegesen döntött az irányban, hogy kisajátítja az összes zsidó kézben levő vagyonokat. Egy hivatalos létesítésként, mely kezelni fogja ezeket a vagyonokat és ha szükségét látja, eladja vagy másképpen jusszon hozzá. A szakértők becslése szerint 5 milliárd márkára becsülik ezt a zsidó vagyont, amely ma zsidó kézben van még, tehát átszámítva 200 milliárd leit tenne ki. Dacára az erélyes intervencióra, amely Londonból és Newyorkból jött a külföldi zsidók vagyonára vonatkozólag, amelyek Németországban vannak, azt hiszik, hogy ezekre is rákerül a sor, amikor konfiskálásról komoly szó lesz. Állami kötvényeket akarnak kiadni, amelyeket zsidók kapnának és 3 százalékos kamatozónak, tehát sokkal kevesebbet, mint a többi állami papírok. Ezt akarják elkövetni többek között ezzel a horribilis vagyonnal, ami ahogy állami papír lesz, rögtön kevesebbet ér, legalább 50 százalékkal. Törvényes rablás. Ugyancsak ez a lap közli, hogy ez a hivatal fogja likvidálni az összes zsidó üzleteket, hogy átadja árja kezekbe, amit természetesen „náci-szisztéma” szerint fognak kártalanítani.

— Bécsi zsidóság mártírúma. (Wien.) Néhány héttel ezelőtt letartóztatták Wienben Grünhut Sámuel nyomdatulajdonost, aki a Melantrich-nyomda tulajdonosa volt. Ebben a nyomdában állították elő a „Vindensky Denik” című cseh lapot. A letartóztatott nyomdatulajdonost a dachau inter-nálótáborba szállították és családja három nap múlva értesítést kapott; egy aláírás nélküli cédulát, amelyen röviden csak ennyi állott: „Grünhut Sámuel nyomdatulajdonos családja, amely az Augartenstrasse 23. sz. alatt lakik, értesítendő, hogy a nyomdatulajdonos a dachau internálótáborban meghalt.” — A Fürth szanatórium is bezárta kapuit. Megszűnt a külföldiek látogatása. A világhírű Löw-szanatórium fél személyzettel dolgozik és rövidesen végleg beszünteti működését. A szanatórium épületét rohamosztások veszik át. — Az újabb rendeletek folytán a zsidók, akik uccai lakásokban nem lakhatnak, hátulsó lakásokban, nedves pincékben húzódnak meg és csak éjjel mernek kimenni az uccára egy kis levegőt színni. A „Daily Herald” szerint a bécsi zsidók élete rosszabb a pokolnál, rosszabb a legszomorúbb rabszolgasorsnál, rosszabb a szibériai ólombányák volt cári rabjainál és rosszabb a gályaraboknál. — 721 zsidó ügyvédet töröltek a tagnévjegyzékből. Ezek az ügyvédek nem folytathatnak ügyvédi gyakorlatot.

Az oradeai SZILÁGYI-féle orth. kóser zsidó fiuinternátus

felvesz az 1938-39. tanévre bentlakó és bejáró növendékeket. Az internátusban a tanulók okleveles tanárok gondos vezetése mellett teljes testi és lelki fejlődése biztosítva van

Érdeklődők

Oradea, Sir. Delavrancea 17-hez forduljanak.

Az intézet igazgatói

Dr. Szilas, zsidó liceumi igazgató és
Radó Pál kereskedelmi liceumi tanár

Sibiui csendélet

(Sibiu.) Ilyenkor nyáron, Sibiu és vidékét rajokban árasztják el a Harmadik Birodalom turistái, akik nemcsak azért jönnek, hogy „világmegváltó” igéket hirdessenek, hanem, hogy végre néhány napig jól is lakjanak. Az itteni németiség természetesen a legnagyobb szeretettel fogadja a Mutterlandból érkezett vendégeket. Ilyenkor az asztalra került a vendégek által már rég nem látott vaj, tej, hus és legfőképp valódi buzalisztból készült kenyér, amit a Reichban Hitler uralkodása óta nélkülöznek.

Amikor a vendégek aztán jólakottan a nyilvánosságban megjelennek, türethetetlenül prepotensek, mintha a „Drang nach Osten” már valóság volna. Az idevaló németeknek is sok esetben kellemetlen e zajos invázió, de van köztük sok olyan is, akik szívesen veszik át fajtestvéreik tulajdonságait.

INTERMEZZO EGY SZÁSZ KÁVÉHAZBAN.

Létezik Sibiuban egy *Lesehalle* nevezetű csendes szász kávéház. Az elegánsan, antik bútorokkal berendezett lokál termeiben kizárólag szász intellektuál közönség és néha egyetlen zsidó vendég szokott megfordulni. A szászokat és az itteni atmoszférát ismerők egyáltalában nem csodálkoznak azon, hogy az elmúlt napokban, amikor a lokál egyetlen zsidó törzsvendége — aki felett ugylátszik észrevétlenül elszálltak az utolsó hat év nagy változásai — a fiatal szász kiszolgáló leányt tréfásan tegezte, a társaságban jelenlevő egyik szász gyárigazgató, magából kikelve odaszólt sokévi zsidó kártyapartneréhez: „Ich dulde nicht, dass ein Jude einem arischen Mädchen Du sagt,” majd a helyiség bérletéhez fordulva, felszólította azt, hogy a bejáratnál — akárcsak a Harmadik Birodalomban — egy plakátot függessen ki: „Juden ist der Eintritt verboten.”

Nem írjuk ki ennek a hitlerista „Geselle”-nek a nevét és nem írjuk ki annak a szász gyárnak sem a nevét, amelyikben ez az alak igazgató, mert mint mindig, mostan is bizonyítani akarjuk, hogy a zsidó sajtó a végtelenségig türelmes és minden erejével az ország népeinek harmónikus viszonyát akarja szolgálni. De a gyár nagyszámu, régi, bucovinai és basarabiai zsidó vendői talán más uton is értesülhetnek az igazgató ut követeléseiről és ne csodálkozzon azon, ha e zsidó vendők, akiket megszokott látogatni, majd ajkát mutattak neki.

Hogy az olvasó ennek az urnak az erőkölsével és emberi méltóságával tisztában legyen — csak ugy mellékesen megemlítjük — hogy első felesége egy vallásos házból való zsidó nő, aki ettől a „fajpédőtől” származó zsidó gyermekeivel ezidő szerint külföldön él.

EGY SZELLEMES SZÁSZ HÖLGY RIPORTJA.

Egy vezető szász sajtóorgánom szerkesztőjének ugyancsak írói hajlamokat érző hitvese elutazott az „Anschluss” utáni Wien megnézni. Tapasztalatairól, illetve élményeiről néhány cikkben férje lapjában számolt be. Hogy, hogy és miképpen számolt be, azal nem akarjuk olvasóinkat untatni. De a

hölgy egy „szellemes” megjegyzésére, illetve kérdésére meg akarjuk adni az általa óhajtott felvilágosítást. Azt írja ironikusan „Verändertes Wien” című cikkében: „Ein neues Gesicht haben auch alle Wiener Kaffeeheuser bekommen. Verschrunden aus ihnen, wie mit Zauberei, fast alle Juden. Aber auch auf den Strassen fragen wir uns immer wieder: wie ist in so kurzer Zeit das möglich gewesen? — Aber vor allem ihre hohle Weiblichkeit, die so reichlich jeden Nachmittag alle Wiener Kaffeeheuser bewölkerte und gar eifrig Bridge spielte, ist ganz unsichtbar geworden”.

Hogy hová tűntek a wieni zsidók? Hátha még ezt sem tudta az író ottan a helyszínen megállapítani, akkor igazán kár volt riporteri tevékenységéért. Ugy látszik idejének nagyrészt mégis a fodrásznál töltötte, mert különben mint mindenki más, aki nem süket és vak, megállapíthatta volna, hogy a wieni nagy zsidó tudósokat és művészeket S. A. pribékek a dachau internálótáborba hurcolták, a zsidó bankárokat, gyárosokat és nagykereskedőket kifosztották. Azt bizonyára olvasta Wien utcáin: Gerngros, Zwieback, Krupnik és még sok ezer más zsidó vállalat kirakataiban: „Im arischen Besitze übergegangen”.

Azok a zsidók viszont, akik nem akarták Dachau vagy az „arische Besitz übergeben” megérni, azok öngyilkosok lettek. Ezeknek a zsidóknak a feleségei otthon ültek, sírnak és gyászruhákat varrnak.

Ajánljuk, utazzon el még egyszer az írónő. Ezúttal meglátogathatná a dachau internálótáborát és az utolsó hónapok wieni zsidó öngyilkosok sírjainak végtelen sorát és új cikksorozatban megírhatná: „Wass ich in Dachau und am Wiener Jüdischen Friedhof gesehen habe.” E célra mi is szívesen bocsájtanánk rendelkezésére hasábjainkat.

— . —

Budapestre utazók figyelmébe!

Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrassy-ut 43. szám. Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák folyóvízzel. Kivánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné

Kármel-pansio (Andrassy-ut 43)

Telefon: 12-89-67.

vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNE
Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

— A sighet-i hitközség meghívására az elmúlt szombaton Salamon Mór radauti főkantor imádkozott elő a nagytemplomban. Az érdeklődők zsufolásig megtöltötték a zsinagógát, hogy gyönyörködhessenek Salamon főkantor iskolázott és tisztacsengésű hangjában. Az előimádkozásnak nagy sikere volt. Salamon Mór főkantor alig pár évvel ezelőtt végzett a budapesti konzervatóriumban és röviddel ezután meghívást kapott a radauti főkantori állás betöltésére. Az alig 28 éves fiatal főkantor rendkívül nagy zenekulturával rendelkezik, saját szerzeményei vannak és 25 tagból álló kórusral imádkozik. Salamon Mór az ismert-névű sighet-i Hersch Leib Marselik unokája.

77 év — és sem reuma, sem köszvény.

Olvassa kérem azt az érdekes levelet, melyet D. ur ír nekünk Párizsból: „Szerintem mielőtt az Urodonalról véleményt mondunk, szükséges, hogy előzőleg azzal rendszeres kúrát tartsunk. Részemről ezt minden hónapban pontosan betartom és sem reumám, sem köszvényem nincsen, pedig elértem a 77 éves kort. Tavaly ugyan cukorbeteg tünetei kezdtek mutatkozni, de szokott Urodonal-kúrámmal hamar megszüntette azokat”. Ez annak köszönhető, hogy az Urodonal kiméretlenül eltávolítja a szervezetből a húgysavat annak sóit; a hangyasavat és a koleszterint. A májat rendbehozza és ismét képessé teszi összes funkcióinak elvégzésére: minden életkorban az Urodonal csak jótékony hatással lehet. Összetétele egészen kivételesen hatékony és már többször képezte kiváló orvostanárak tanulmányai valamint a párizsi Tudományos Akadémia és az Orvosi Akadémia közleményeinek tárgyát.

URODONAL

egészséget ad és meghosszabbítja életferejét.

Gyógyszertárakban és drogeriákban kapható.

— Amerikába szökött a halálraitelt rendőr?! Lapunk több ízben foglalkozott a halálraitelt Schwartz Mordechaj zsidó rendőr ügyével, akit halálraitelték, mert amikor múlt év szeptember 2-án Sir Artur Wauchope akkói táboránál őrt állt a sötét éjszakában agyonlőtt egy arab rendőrt. Vallomása szerint zajt hallott, azt hitte, hogy megtámadták és a sötétbe lőtt. A golyó eltalálta az arab rendőrt. Schwartz Mordechaj jelentést tett feletteseinek, mire letartóztatták. A haitai esküdtbíróóság konkrét bizonyítékok nélkül ítélte el a szerencsétlen rendőrt köztöltés halálra. A legtekintélyesebb zsidó testületet léptek akcióba, többek között a „Jewish Board of Deputies”, amelynek elnöke Neville Lasky, királyi tanácsos, a legkiválóbb jogászok egyike különösen sokat fáradozott. A londoni kuria illetéktelennek jelentette ki magát ebben az ügyben és ezután a főörmányzó — megerősítette az ítéletet. Magánértesülések szerint, Schwartz Mordechaj rendőr, aki időközben szabadlábban is volt, kiszökött Amerikába és most ott él. Ez rendkívül örvendetes hír volna, amelyet ezideig nem erősítettek meg eddig. Csak így tudná elkerülni a halálos ítélet végrehajtását, amely a legujabbkori zsidó történelem második jusztimordija volna Slomo Ben Joszeft után.

EVEK ÓTA az URODONAL valóságos jótékony az összes rheumatikus, köszvényes, ischiásos stb. megbetegedéseknél. Érelmeszesedés, migrén, tuhájasodás eseteiben azonnal javulást okoz, vagy radikális gyógyulást hoz. E tulajdonságai miatt élvez az Urodonal százazrek körében felülmulhatatlan népszerűséget.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucurestiben

KATZ orth. restaurant
kóser
Bucuresti, str. Carol 32, 1. emelet

RHEUMA lenne? RHEUMAS, CSUZOS és mindennemű HÜLÉSES BETEGSÉGEKET, amilyen elsősorban a gripa, meggyógyít a Togal-tabletta, egy komoly, biztos hatású gyógyszer. Bakteriumölő hatású és a káros és mérgező anyagokat teljesen eltávolítja a szervezetből és így lényegesen előmozdítja annak teljes gyógyulását. Rheumánál a többhetes, grippánál a néhány napos Togal-kezelés nagyszerűen bevált. Az összes gyógyszertárakban és drogeriákban.

Érdekes újítást

vezetett be a Heinrich szappangyár a SENLASLO foalett- és fertőtlenítő szappan fogyasztói részére. Ugyanis aki a Senlaslo-szappant csomagoló papírból 12 darabot összegyűjt, az bármelyik szappant árusító üzletben teljesen ingyen kap azokért egy darab azonos nagyságu Senlaslo szappant. Ezen újítás által a közönség szélesebb rétegeiben és nagyobb mértékben fogják megismerni a ma már nélkülözhetetlen Senlaslo szappant, amely amellelt, hogy egyuttal kellemes illatu piperecikk, több kiváló orvostanár egybehangzó szakvéleménye szerint tökéletesen fertőtleníti és annak használata megvéd a fertőző betegségek ellen.

Hét-ről-hét-re

Jeruzsálem. Holtz Izsák soffört Naharaim közelében lesből lelőtték és megsebesítették. — Két zsidó asszonyt Haifában ködöbálással megsebesítették. — Neuman Efraim 21 éves segédrendőrt Ness Ciona mellett Hasomér Hacair kibbuzban, amikor a narancsosból hazafelé ment, súlyosan megsebesítették. — A 19 éves David Kalmi pásztor a Jessod Hammeleh melletti Hultában két arab lábán megsebesítette. — Ramhel-ban egy zsidó autót követel megdobálták. — Jaffa mellett a rendőrség összetűzött terrorista bandákkal, ahol többen megsebesültek. A jaffai arab üzletek bezártak. — A jaffai arab asszonyok kérik egy memorandumban, hogy a zsidókat fegyverezzék le. — Őt revizionistát, közöttük a tel-aviv Betar vezetőjét, dr Lubotzkyt, egyenként egy-egy évi fogházra ítélték és Akkoba szállították. — Nathania-ban fegyverek után kutattak, de semmit sem találtak. A polgármester protestált az eljárás ellen. — Husz fiatalember önként jelentkezett a Mismar Hajarden védelmére. El is utaztak a kolóniára. — Kfar Atta ellen arab támadás folyt le, amelynél zsidó rendőrök addig tartották fenn a támadókat, míg a rendőrség és katonaság megérkezett, amely azután széjjelszórta őket. — Tel-Aviv és Jaffa között bomba robbant, amely kis károkat okozott. — A Keren Kajamet főirodája egyik tisztviselőjének, Csernochovszky-nak 8 éves kislányát, Dahliát, súlyosan megsebesítette egy kódarab, amelyet egy autóbuszba dobta ismeretlen merénylők. — Abdul Raham arab ügyvédet, aki a mozlím bíróság bíróját, terroristák meggyilkolták. Akkora kiterjesztették az ostromállapotot. — Őt arab rendőrből álló patrull megátámadta Bethlehemben és néhány közülük súlyosan megsebesült. — A „Palestine Potash Company” autókavánját, amely a Holttenger felől Jeruzsálemba tartott, revolverlövésekkel fogadták. Celia Strum 25 éves nő, aki a soffört mellett ült, könyebben megsebesült. A rendőrség és katonaság azonnal a tetthelyen voltak és üldözik a tetteseket. — A jeruzsálemi óváros egyik házában házkutatást tartottak a Betar helységében és hét revizionistát letartóztattak. Más városrészekben is elfogtak revizionistákat. — Tel-Avivban újabb 200 zsidó segédrendőrt vettek fel a telepek további védelmére. — A tel-avivi és jaffai zsidó hitközségek által eszközölt népszámlálás szerint Tel-Avivban 156 ezer, Jaffában pedig 10 ezer zsidó él. A tel-avivi zsidóknak 80 százaléka áskénáz, 15 százaléka szefárd és 5 százaléka jemenita. Ugyancsak az arány Jaffában is. — A Hidachdut Olé Austria és a Hitachdut Olé Germania, vagyis az ausztriai és németországi zsidó bevándorlók egyesületei elhatározták fuzionálásukat. Eddig ugyanis mindkét egyesület teljesen különállóan működött és egyesülésük az Anschluss következtében adódó — helyzet természetes következménye. — Irákból olyan hírek érkeztek, hogy az ottani hatóságok anticionista magatartásra kényszerítik a zsidókat. Bagdadban felszólították a zsidókat, hogy vegyenek részt azon a tiltakozó gyűlésen, amelyet a palesztinai felosztási terv és a zsidó nemzeti otthon ellen rendeztek az arabok.

Varsó. — A lengyelországi katolikus egyház statisztikai évkönyve közli, hogy 1937 július elsején Lengyelország lakossága felekezetenként a következőképpen oszlott meg: 25.720.000 katolikus, 4.088.000 görögkeleti, 3.320.000 zsidó, 863.000 evangélikus és 180.000 más felekezetű. — A gazdasági antiszemitizmus növekedése következtében a deklaszálódó zsidó középosztály elemei lehetőleg kézműves pályák felé orientálódnak. Példa erre a bielizs-bialai helyzet, ahol a zsidók éveken ezelőtt a jól szituált középosztályhoz tartoztak és ahol egyáltalán nem voltak zsidó gyári munkások. Ma azonban több, mint ötszáz zsidó munkás dolgozik e város textilgyárában, köztük sok volt egyetemi hallgató és talmudista.

Páris. — Az argentinai kormány, tekintettel arra, hogy a munkanélküliség a termelés csökkenését vonja magával, elrendelte, hogy október elsejétől mindazon külföldieknek, akik Argentínába akarnak bevándorolni, előzetes meghatalmazást kell szerzniük az illető ország argentinai konzulátusától. A kormány elhatározza, hogy szigorubb ellenőrzést fog gyakorolni az északi határon, hogy megakadályozza az illegális bevándorlást, amely az utóbbi időben erősen megnövekedett.

Olcsón és jól étkezhet Herschkovits orth. kóser pensiójában
BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7.)

Ősök és hősök

Mezei Béla könyve. (Népünk kiadása.)

Lapunk hasábjairól jól ismeri és szereti az olvasóközönség Mezei Béla nevét. Több, mint tizenöt esztendeje annak, hogy Mezei Béla írásai feltűntek a legkülönbözőbb napilapok és folyóiratok hasábjain. A „Múlt és Jövő” éppen olyan szívesen hozta zsidó szívvel és tudással telített írásait, mint a legelőkelőbb napilapok is. A „Népünk”-ben sok érdekes és értékes írása jelent meg, amely széles táború olvasóközönségünk osztatlan tetszésével találkozott. Most elhatározta, hogy drámai jeleneteknek, novelláinak, történelmi miniatűrjeinek és chassidikus legendáinak egyrészt egy kötetben megjelenteti. Így született meg az „Ősök és Hősök” kötetének gondolata, amely körülbelül kétszáz oldalon fogja hozni színes csokorba köve Mezei Béla legszebb írásait. Lükett bennük a mélységes hit, meggyőződés és ezek az írások valami egészen egyéni, érdekes és színes lokálkolorittal telített rajzok. Az egyik egy lükettő elevenségű, fordulatokban gazdag dráma, a másik bájos chassidikus genrékép, amelyből az élet ritmusa dobog az olvasó felé.

A könyvhöz lapunk felelős szerkesztője, Leitner Zoltán írt az író munkáját és zsidó-világbeli felfogását ismertető és méltató mélyrcható tanulmányt, amely a kötet elején előszóként bevezeti az olvasót a számára néha idegenül ható világ szépségeinek értékelésére.

A szedők már megkezdték munkájukat és rövidesen a rotációs gép ontani fogja a 200 oldalas könyv lapjait, hogy a mai sivar zsidó élet egy kis irodalmi tartalommal telítődjék.

A könyvre előjegyzéseket elfogad lapunk kiadóhivatala, valamint a szerző (Str. Avram Iancu 22. sz.)

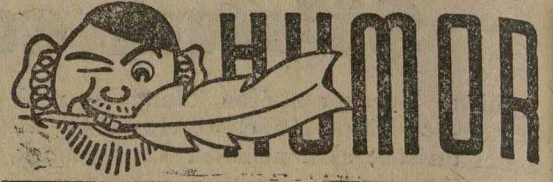
— Orvosí hír. Dr Schwartz Miksa tüdőszakorvos nyaralásából hazaérkezett és rendeléseit megkezdte. Oradea, str. Avram Iancu 4.

— Halálozások. Schön Sámuel, hidai kereskedő 57 éves korában hirtelen elhunyt. Szombaton rituális fürdőt vett, azután rosszul lett és egyórai küzdelem után, kilehelte nemes lelkét. Temetése vasárnap ment végbe a zsidó közönség óriási részvéte mellett. Paneth hidai főrabbi gyászbeszéde után, Joseth és Nathán fiai bucsuztatták el szívbemarkolóan megboldogult atyjukat. Weiss Ch.A. rabbi beszéde után Liebermann Hermann és Weisz Mór (Cluj) bucsuztatták a páratlanul derék embert. (Lapunk különben a Heti glosszákbán külön méltatja Schön Sámuel kiváló érdemeit.)

Piszke Mór, a ciacovai Kereskedők Egyesületének elnöke dönt ki az élő sorából. Szerény és halk egyénisége, amely minden társadalmi megmozdulásból áldozatkészen részt kért, általános szeretetnek örvendett a banati kereskedők körében és halála nagy ürt hagyott maga után abban a körben, amelyben élt.

Oradeán mélységes megdöbbenést keltett az a gyászos haláleset, amely a napokban tragikus hirtelenséggel vetett véget egy szerény, dolgozó zsidó életnek. Grosz Adolf oradeai nyersbörkereskedő hivatásának áldozata. Ötöstendős kislánya agyhártyagyulladásban halt meg néhány nappal azelőtt és a gyermek halálküzdelme elefedtette az apával egy lépéses légy fertőzött fájdalmát. Mikor orvoshoz került, már késő volt. A lépéses állapotából rászállott légy vérmérgézése pusztította el a különben életerős 38 éves embert. Az üzlétének és családjának élő áldozatkész vallásos zsidó volt. Temetésén sok százan vettek részt. Gyászolják özvegye és egyetlen leánygyermeké.

BUN DE IMPRIMAT.
GRAFICA ORADEA

HUMOR

MI A BÜN TEL-AVIVBAN.

Egy keleti országból jött chassid zsidó megérkezik Te-Avivba és amikor megy az utcán, látja, hogy fiúk és lányok karonfogva vígan mennek a tengerpart felé szombat napján. Megszólítja őket:

— Hát nem tudják, hogy férfiaknak nőekkel való együttjárását tiltja vallásunk, hiszen ez bűn!...

— Ez nem bűn — hangzik a válasz — mert mi így képzeljük el az „onag sabbat”-ot, hogy fiuk-lányok együtt megyünk a tengerpartra.

Ugyancsak szombaton elsuhan egy gyönyörű luxusautón egy zsidó. Megkérdi tőle a chassid:

— Hát nem tudja, hogy szombaton minden munka tiltva van? Miért jár autón?

— Ez nem munka, az autó kényelmes ülésén elhelyezkedni és utazni.

Végül hazakerült ennyi furcsa felfogás után a szálloda szobájába és asztalán egy finom üveg konyakot talál. Hívatja a pincért és kéri, hogy tegyen egy kis vizet a konyakba, mert így nagyon erős.

A pincér erre ránéz és így szól:
— Bűn volna vizezéssel elrontani ezt a kiftűnt konyakot...

Ekkor jött rá chassid barátunk, hogy mi a bűn Palesztinában.

TÁVIRAT, AMIKOR AZ ESŐ ESIK.

A férj látja, hogy néhány napja folyton esik az eső és felesége nem mozdul a fürdőhelyről. Táviratot küld, amely lakonikus rövidsége:

— „Jőjj haza, itthon olcsóbban esik”.

A VICCEK.

Párisban tudvalevőleg évtizedek óta minden jó viccet a Tristan Bernát javára írnak.

Két író beszélget.
— Te, kérde az egyik — mi az, hogy már hosszabb idő óta nem hallani Tristan-vicceket?

— Vége, — mondja a másik — mióta Németországban elégették a galíciai vicceskönyveket, schiuss.

A KÁROS SOKOLDALUSÁG.

Él Ardealban egy belgyógyász, aki nemcsak arról nevezetes, hogy rettentően banzsit, hanem arról is, hogy a leg sokoldalubb dilettáns. Szenvedélyesen fest, regényt, verseket ír, műkedvelő színész, közben pedig, ha van paciense, beteget is kezel, de egyikhez sem ért valami tulságosan. Róla beszélgettek a napokban a művészek törzsasztalánál, mert az illető sokat forgolódik művészkörökben is.

— Igazán kár érte, — jegyezte meg valaki — ahelyett, hogy csak egy dologgal foglalkozna, szétforgácsolja magát.

— Bizony, ez úgy van, — hagyta helyben az ismert rosszmáj — mennyivel okosabb lenne például, ha csak — banzsitana.

A SEMMI...

Tanító: Ki tudja nekem megmondani, mi az, hogy „semmi”?

Samuka: Semmi — az olyan... olyan léggömb, amelynek már nincs bőre!

NÉMET-ZSIDÓ MENTALITÁS.

Egy német zsidó, aki Palesztinába akar kivándorolni, levelet ír Tel-Avivban lakó barátjának és a következőket írja:

— Kedves Fritz, jó lakást vegyél ki Tel-Avivban és gondoldj arra, hogy ne zsidó negyedben legyen a lakás.

KÉT SZIV, VAGY EGY SEM...

Clujon legutóbb egy gyermek két szívvvel született. Ilyen a világ. Most vagy szionélküli emberek születnek, vagy két szívvvel...

NEM CSODA

Egy öreg falusi bácsi mondta egyszer:
— Ahogy ma élnek az emberek, igazán nem csoda, ha korán elhalnak. Hiszen ha ma egy öreg embert látni, az biztos, hogy még a régi világból való.

Kényelmes Pensió!
Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!
Gelbstein-nál, București
Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39
Olcsó és pontos kiszolgálás!